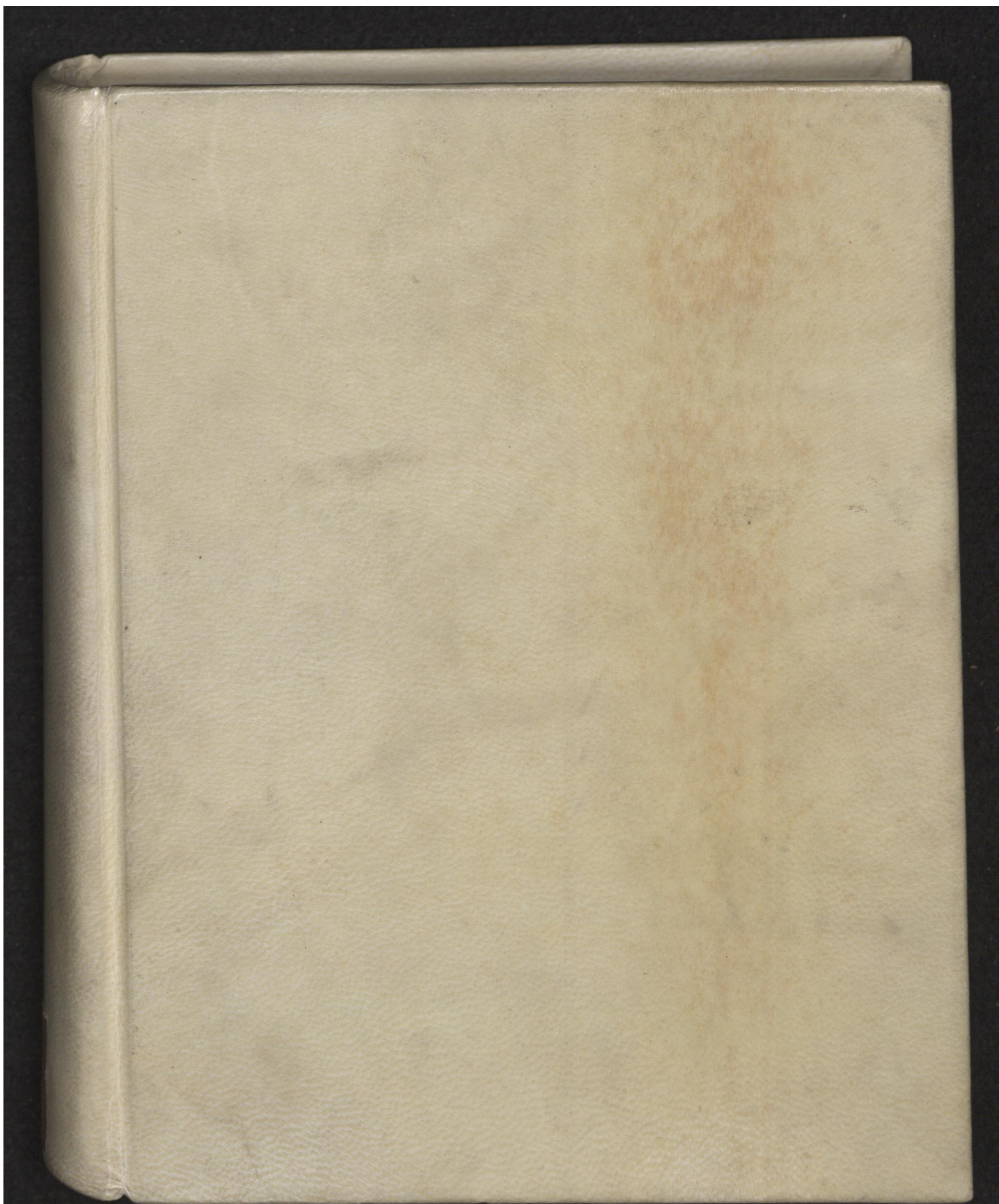
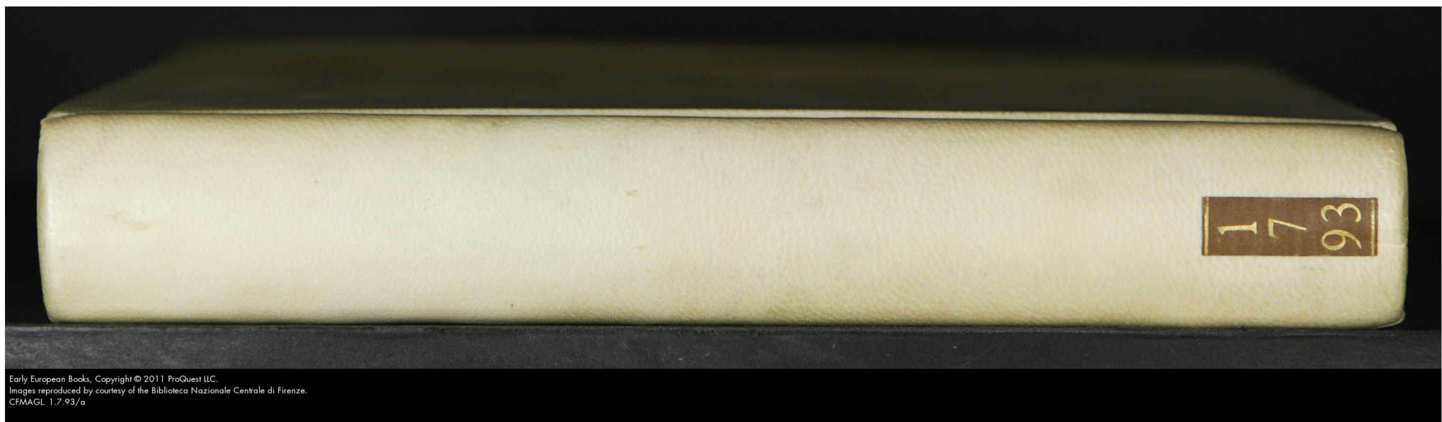
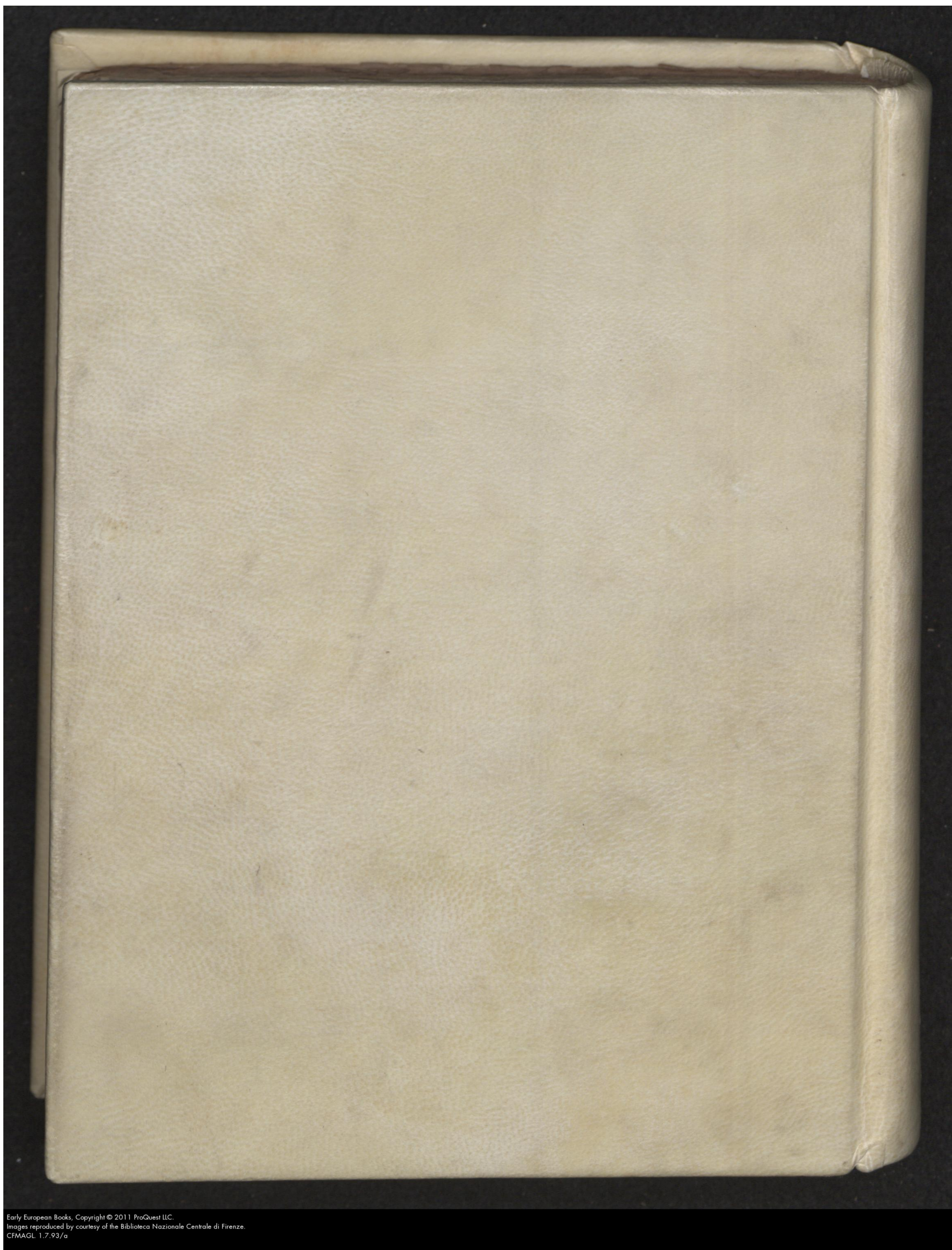
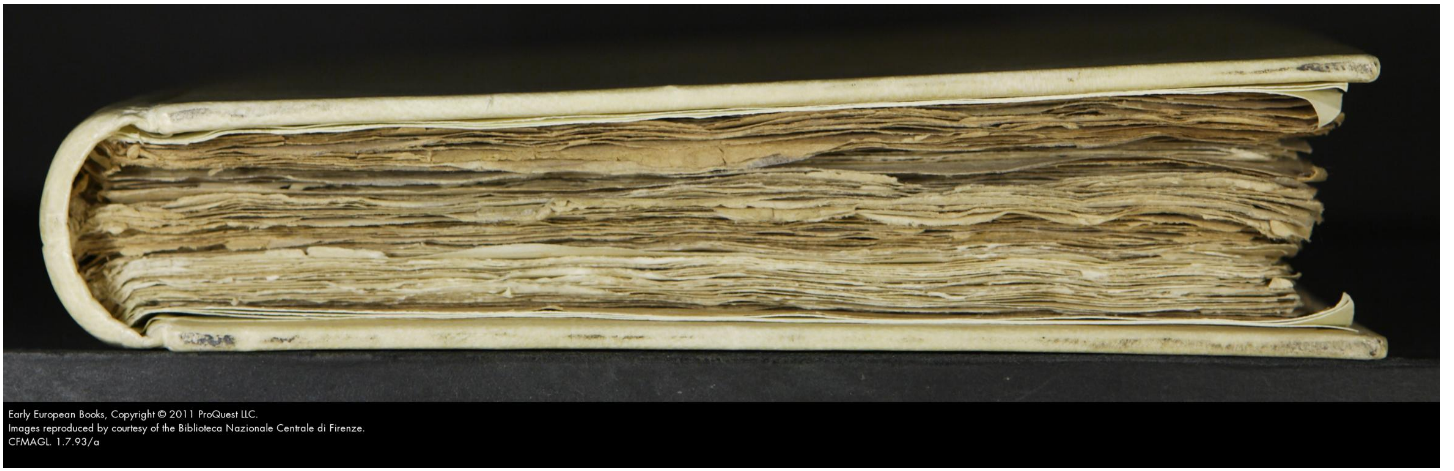

1
7
93

DISSERTATIO HISTORICA
DE
FRIDERICI, DVCIS BRVNSVIC. ET LVNÆB.
IN
IMPERATOREM ROMANUM ELECTIONE,
QVAM,
PRÆSIDE,
VIRO
NOBILISSIMO, AMPLISSIMO ET EXPERIENTISS.
DN. HENRICO MEIBOMIO,
MED. D. EJUSQVE ET HISTORIARUM PROF. PUBL. ET ORDIN. NEC NON ARCHIATRO GUELPHICO
PRÆCEPTORE AC HOSPITE SUO MAXIME COLENDO
PUBLICE VENTILANDAM PROPONIT
Ad diem Novembr. Ao. 1682.
A. & R.
ACHAT: WILHELM SCHENCK.
Eqv. Brunsv.

HELMESTADII,
Typis GEORGI WOLFGANGI HAMMI, Acad. Typogr.

Serenissimis Principibus ac Dominis,

DN. RUDOLPHO AUGUSTO,

ET

DN. ANTONIO ULRICO

Brunsvic. & Lynæb. Ducibus,

Dominis meis Clementissimis

vitam, salutem, gloriam!

FAvebitis pietati meæ, *Serenissimi Principes*, & quam Augustis Vestris nominibus inscribo Diatriben historicam, veluti studiorum meorum qualiumcunque primitias quasdam propitio ac proprio Vobis vultu admittetis. Neque enim aliud mihi aut hæc facilitas juvenilis meæ ætatis, aut Vestræ naturæ excellentia pollicetur, quæ post tot maximarum virtutum nomina, ad indulgentiam clementiamque Vos etiam fecit paratissimos. Equidem sentio, quid sollicitudini meæ timorem objiciat, non patiemini tamen fraudi mihi esse, si, quod inopiæ meæ deest, ex aliorum opulentia suppleam. Jam pridem scilicet exacti in Academia Vestra biennii rationem aliquam Vobis reddere constitueram, qua tamen potissimum id fieret ratione, anceps animi hærebam. Recordabar mox (cujus nunquam non humillimus Vasallus possum meminisse) *Domus Gvelficæ*, inque ea tot maximorum Principum, quorum singularis splendor & Majestas præ multis aliis, ceu luna inter minora sidera, eminet. Non inconveniens ergo futurum putavi, si edendis pagellis luminis aliquid hinc fœnerarer, ut, quæ in se nullius, aut certè exigui pretii erant futuræ, à tantis Numinibus aliquod acciperent. Ingredienti autem mihi hunc campum non bivium aliquod aut trivium, sed ipse, ut ita loquar, labyrinthus rerum, à *Majoribus Vestris*, præclarè gestarum, sese offerebat, ubi tot inter virtutum & heroicorum factorum multitudinem & eminentia exem-

pla

pla, unde ordirer, ubi desinerem, & quam potissimum dissertationis materiam eligerem? vix liquebat. Tandem verò, quod facere ii solent, quibus in magna rerum pretiosissimarum copia conceditur optio, imitatus, unum, quod præ cæteris ad æternitatem *Vestrarum Serenitatum* pertinere videbatur, elegi, nimirum; FRIDERICI, gloriosæ memoriæ, *Ducis Brunsvic. & Lynæburg. in Imperatorem Romanum electionem.* Hanc rite recteque esse factam, nihilque Ei ad Imperatorium fastigium præter vitæ diuturnitatem defuisse, hac quali quali commentatione, adversus negantium invidiam, asserere annisus sum. Quemadmodum enim nihil tam alte natura constituit, quo non invida hominum temeritas ascendere satagat, ita quoque Regale nomen optimo huic Principi dubium facere quidam, alii plane denegare ausi sunt, sed frustra. Vos ergo, *Serenissimi Principes*, qui genus à Regibus ducitis & Imperatoribus; vitam autem & spiritum ab iis, qui Regibus sunt simillimi, & FRIDERICUM hunc, magni Progenitoris Vestri, *Bernhardi*, fratrem agnoscitis, hos meos conatus, utut longe infra meritum tanti Herois ferantur, ceu humillimi obsequii & devotissimi animi tesseram serena fronte, ut soletis, accipite. Tot enim Vestra jam tum in me extant beneficia, tot Munificentiæ exempla, quot neque angusta hæc charta capit, neque mearum est virium, dignis efferre proeconiis. Sed in magnis voluisse sat est; & beneficia devota mente sæpius recolere, hoc demum unicum est redhostimenti genus, quod Deo

& Principibus redditur. Valete, *Principes Optimi*, *Patres Patriæ Clementissimi*, & meliores Trajano, feliciores Augusto res Vestras in subditorum salutem agite. Dabam ex Academia Vestra Julia, quæ est Helmæstadii, anno à reparata salute MDCLXXXII, IIX. Decemb.

Vestrarum Serenitatum

humillimus servus

ACHAT. WILHELM SCHENCK.

THESIS

Thesis I.

Um ad intelligendum Imperii Germanici ſtatum maximè ſit neceſſarium, ut Principum Familiarum origines, incrementa & prærogativæ accurate cognoſcantur, tanto quidem majori cura de SERENISSIMA BRUNSVIC. ET LUNÆBURGENSIUM DUCUM DOMO notitiam aliquam acquirere mihi volui, quod non tantum illa felicitas mihi contigerit, ut ſub tantis Principibus natus gentilitia feuda à tam Illuſtribus Dominis ſubjectisſimus vaſallus habeam, ſed etiam, quod non ulla temerè Principum familia occurrat, quæ pluribus prærogativis palmam reliquis aut præripiat, aut dubiam faciat.

II.

Quæ enim Regiæ proxima eſt Ducalis Dignitas, non tantum in hac domo per plura, quam in ulla alia, ſecula hæſit: repetenda, non ab Ottone, Puero dicto, ſub Friderico II. Cæſare A. 1235. primo Duce Brunſvic. & Lynæburg. creato, ſed à Welfo IV. Henrici Nigri Patre, Henrici Superbi Avo, Henrici Leonis Proavo, Wilhelmi Craſſi Abavo, Ottonis Pueri Atavo. Is enim (Welfus) ab Henrico IV. Imp. Goslariæ A. 1071. Dux Bavariæ creatus eſt, ut notat ævi illius diſertus & accuratus

ratus scriptor, *Lambertus Schafnaburgensis* ad annum modo dictum. Ab illo igitur tempore Duces fuerunt Welfi posteri ad nostra usque tempora: nec minus Welfus ille Azone Marchione Atestino genitus majoribus in Italia potentibus lateque dominantibus ortus est.

III.

In origine quidem Atestinorum Principum describenda Historici non conveniunt inter se, deficientibus monumentis, ex quibus clarè deduci possit: aliis proinde ab Italis, Romanisque: aliis à Germanis: aliis à Francis ortus eorum repetentibus. Ex quo ipso, quod scilicet tam potentis familiæ origo ignoretur, antiquitatis non leve signum desumere licet. Sufficiat interim nobis, quod in *Alphonsi Ferrariæ Ducis Historia P. Jovius* in principio scribit, *omnium, quæ in Italia certum & diuturnum Principatum tenuerint, vetustissimam existimari.* Videas tamen nonnullos hîc multum sibi indulgere, dum vel fabulosa adducunt, vel verosimilia quidem, nullis tamen certis documentis probata, supplente ingenio jacturam, quæ à defectu Historicorum orta. Ut autem in omni rerum gestarum annotatione, cujus anima veritas, turpe est falsa admiscere, & citra certam scientiam quicquam dicere, ita imprimis in Genealogiis concinnandis tolerari id minimè debet: indignissimum vero est, Illustribus Familiis, evidenti & omnibus nota Majorum gloria splendentibus, ex vanis conjecturis inserere alios; hoc plerumque mendacii præmio, ut fraude deprehensa, deinde etiam nec ea fidem inveniant, quæ maximam merentur.

IV.

Nondum igitur satis sese mihi approbare potuerunt,

runt, quæ de Ateſtinorum Principum familia vulgo circumferuntur, nec etiam ea, quæ de illorum, & Ducum Brunſvic. Regia ſeu Imperatoria origine, ab ipſo Carolo M. recta quidem linea maſculina, *Gabriel Bucelinus in Germania Topo-Chrono-Stemmato-graphica, part.3.p.39.* & alibi, notavit. In eo quidem omnes conveniunt, nullo etiam ſuperſtite dubio, *Welfi IV.* Ducis Bavariæ patrem fuiſſe *Azonem* Ateſtinum. Huic deinde *Hugonem* Marchionem Tuſciæ, & Hugoni patrem dant iterum Principem Tuſciæ, ſed quem diverſis nominibus appellant, *Obertum, Albertum, Albertarium, Sigisbertum, Sigisbertarium.* Hunc *Bucelinus* diligentiſſimus, quamvis ſæpe nimis audax, Genealogus, putat eſſe *Hubertum* illum, Tuſciæ Principem *Luitprando* memoratum, qui filius *Hugonis*, Regis Italiæ aliquamdiu potentiſſimi. Hugonem vero idem *Bucelinus*, ſecutus forte *Sigonium l. de regno Ital.* ad A. 926. & *Onuphrium Panvinium l.3.Princip.Roman.*p.181. *Chytræum*, aliosq;, Lotharii Comitis Provinciæ ſeu Arelatenſis F. Lotharii Regis Lotharingiæ N. Imperatoris Lotharii Pro N. Ludovici Pii Ab N. Caroli M. Adnepotem facit. Ut ita his ſuppoſitis, videatur Welfi, Ducis Bavariæ, & omnium hodie Ducum Brunſvic. & Lyneb. origo Carolina, non interrupta maſculina ſerie, ſatis eſſe manifeſta.

V.

Verum objicit nonnulla Nobiliſſ. *Joh. Juſtus Winckelmannus* Genealog. Brunſvic. p. 38. 39. quibus conjecturas Bucelini infringere conatur, quæ tamen nec probare nunc poſſum, nec refellere animus eſt. Provocat enim *Bucelinus* ad quædam Diplomata ſibi viſa, ex quibus Sigifridum, Albertum, Ubertum, eundem

esse, variante tantum manu scriptorum, probare vult: cum autem illa publicè non extent, judicium interponere difficile est. Frustra tamen negatur, Hugonem Regem Italiæ habuisse filium, qui Hubertus dictus & Marchio Tusciæ fuerit. Cui enim potius credemus, quàm *Luitprando*, qui non illo tantum tempore vixit, sed etiam inter ministros aulæ Hugonis Regis fuit, quique integros penè libros historiæ hujus Hugonis impendit. Ita verò ille *Historiar. lib. 3. c. 5.* de Hugone. *Habuerat sane tum temporis ex quadam muliere nobilissima, vocabulo Wandelmoda, filium, nomine Hubertum, qui nunc usque superest, & Tusciæ provinciæ potens Princeps habetur, cujus acta suis in locis, domino propitio, exponentur.* Quod si acta illa extarent, de posteris Huberti fortassis res esset clara, & veritas collocari in aprico posset: illis interim deficientibus sufficiat Hubertum Hugonis filium asseruisse, testimonio tam indubitato. At *Bucelinus*, quando *in German. Topo-Stemmato-Graph. Part. alt. in Histor. Agilolfing. p. 388. & 396.* Hugoni Regi ex conjuge Marocia Alda hunc filium natum scribit, errat, & à *Luitprando* refellitur.

VI.

Deinde de Hugonis Regis origine Carolina per seriem Masculinam multa etiam adhuc apud me sunt dubia, quamvis clarissimos & diligentissimos Historicos Italiæ *Sigonium Onuphriumque* illa sententia habeat Autores, & *Bucelinus* scribat, *neminem mortalium hucusque esse repertum, qui Hugonem Lotharii III. filium neget.* Luitprandus, quod mirum est, Hugonis Regis patrem nullibi nominat, sed matrem tantum, Bertam,

quæ

quæ deinde Adelberto Tuſcorum Marchioni præpotentiſſimo nupſerit: interim tamen ex *Francorum genere* fuiſſe l. 3. c. 5. & *Provincialium & Arelatenſium potentiſſimum comitem* l. 3. c. 3. annotat, ſed nulla adjecta mentione, quod ex Caroli M. proſapia fuerit: neque legas, Principem illum ambitioſiſſimum, & regno Italiæ Romanoque inhiantem unquam ſuis conatibus à genere Carolino colorem, aut titulum à Magno Atavo petiiſſe, facturum ſine dubio, ſi maſculina ſerie à Carolo M. deſcendiſſet. Alii igitur Hugonem quidem à Carolo, ſed per matrem *Bertam* deducunt, quæ *Thetbaldo* Arelatenſium Comiti nupta filium Hugonem ipſi pepererit, Bertæque patrem dant Lotharium Regem, avum Lotharum Imperatorem, Proavum Ludovicum Pium, Abavum Carolum M. Et hinc fortaſſis eſt, quod Ludovicus IV. Imp. in Diplomate Remegario Epiſcopo Valentienſi dato, *inclytum Ducem ac Marchionem Hugonem, propinqvum ſuum vocat*, quippe qui matrem habebat Hermingardin Ludovici Balbi filiam. Vide Hugonis Regis genus deductum in Tabula apud *Blondellum in plenior adſertion. Carolin. ſang.* p VI.

VIII.

Rejectis igitur licet illis, tanquam incertis, tamen ſatis conſtat, à longo tempore Sereniſſimorum Ducum noſtrorum Progenitores, Duces & potentes per Europam Principes fuiſſe. Id vero etiam notari meretur, frequenter admodum per matres, qua Regium, qua Imperatorium ſangvinem in filios nepotesque tranſiiſſe. Nam Wulfhildis, Magni, Billingorum ultimi, Saxoniæ Ducis filia, quam Henricus Niger, Dux

Ba-

Bavariæ (non Henricus superbus , ut *Pfannerus l. de præcip. German. gent. c.4. p. 189.* scribit) uxorem duxit, & cum ea primus Saxonicarum terrarum partem aliquam accepit, à Matre & Avia paterna Regio Hungarico & Normannico Stemmate oriunda fuit. Henricus verò, Superbus dictus, Bavariæ item & Saxoniæ Dux, Gertrudin, Imperatoris Lotharii & Rixæ, cujus Protritavus Henricus Auceps Imperator, filiam, ex eaque Henricum Leonem , qui vicissim ex Mechtilde Henrici II Regis Angliæ filia, Wilhelmum , & ille ex Helena, Waldemari I. Daniæ Regis filia, Ottonem, Puerum dictum, genuerit. Ut ille quidem Otto, primus Dux Brunsvic. & Lynæb. omniumque dein Ducum nostrorum progenitor, Avum Regem Daniæ, Proavum Regem Angliæ , Abavum Imperatorem Romanum habuerit.

IX.

Chronica Welforum & Urspergensis Abbas, Welfo etiam, Henrici Nigri patri, uxorem dant Reginam Angliæ, Juditham : id quod tamen tolerari nequit. Fuit enim uxor ejus Juditha quidem appellata, Baldvini Pii Comitis Flandriæ ex Adela Francica filia , sed nunquam Regina Angliæ. Nupsit illa primo Toctico, Haraldi Regis Angliæ, fratri majori natu, cui jure imperium debebatur, ab Haraldo tamen præreptum, in quem proinde Gvilelmum, Normanniæ Ducem, Mathildæ, uxoris suæ Judithæ sororis, maritum concitavit, qui deinde sub nomine Gvilelmi Conquestoris regnum Angliæ tenuit, ut hujus quidem uxor Mathildis, non autem soror ejus Juditha, Regina Angliæ fuerit. Interim illa cum Regia Anglicana Domo per

Hen-

Henricum Leonem & Mathildem conjunctio, cujus antea memini, indubitata est. Henrici enim Leonis uxor secunda Mathilda Henrici Regis Angliæ filia fuit, soror Johannis Regis, amita Henrici Regis & Richardi Imperatoris Romanorum electi. V. Mathildis Genealogiam apud *Davidem Blondellum Genealog. Francic. præfat. Apologetic.* xxxv 4.

X.

In conjunctione Henrici Leonis posterorum cum Regiis filiabus Danicis, turbant quidem nonnihil Danici Historici, *Huitfeldiusq;* & illum secutus *Joh. Isaac. Pontanus* in Historia Danica, non tantum in nominibus errant, sed in re ipsa quoque, cum tamen ex Annalibus nostris clara sint omnia. Id enim certum est, Richensem, (quam male alii nominant Mathildam aut Gertrudin) Henrici Leonis ex prima uxore Clementia Zaringia filiam, Friderici Sveviæ Ducis viduam, altero matrimonio locatam esse Canuto, Waldemari I. filio, dein Regi. Hoc quoque certum, Helenam (quam alii Adelhaidin vocant) Waldemari I. Regis filiam, nupsisse Wilhelmo Crasso, Henrici Leonis F. eique peperisse Ottonem, omnium Ducum nostrorum progenitorem. At verò Waldemarum II. Ingeburgam, Henrici Leonis filiam, uxorem habuisse, falsum est, cum nulla Annalibus nostris nota sit Ingeburga, Leonis filia. Id tamen invenio, Ottonem IV. Imperatorem fratris sui Henrici Palatini filiam Waldemaro despondisse: an tamen domum ea ducta fuerit, non ausim dicere, cum deinde Margaretham ex Regio Bohemorum sanguine, & postea Berengariam Flandricam uxorem habuerit. Errat igitur *Reusnerus* quoque, qui in suis Genealogiis Ottonis IV. filiam

alteram Mariam nuptam Waldemaro scribit, cum rectè illum improlem decessisse *Cranzius* tradat *Saxon. lib. 9. c. 21. Johannes* vero *Isaacius Pontanus*, dum *in notis ad histor. Daniæ p. 806.* corrigere, quæ prius scripserat, vult, magis se confundit.

XI.

Possumus igitur in hac splendidissima Ducum nostrorum familia, tot Imperatores, totque Reges numerare, quot non temere in ulla alia Principum totius Germaniæ: Id quod ex addita tabula apparebit, in qua diversis literis Reges & Imperatores notati sunt, omissis tamen iis, quos ex Carolino Stemmate incertos inter majores haberi dixi.

XII.

Inter illos quidem, qui, serie masculina non interrupta, ab Atestinis Principibus orti sunt, solus, omnium Historicorum unanimi consensu, *Otto IV.* Henrici Leonis filius, in Imperatorum Romanorum catalogo collocatur: Quid obstat tamen, quominus *Fridericum* Ducem, Magni Torquati filium, in Imperatorem à pluribus Electoribus electum, quamvis, cæde interveniente, capessere imperium nequiverit, Imperatoribus annumeremus? Non desunt etiam, qui Regibus adscribant *Ottonem*, Henrici Junioris filium, Henrici Mirabilis Nepotem, quippe, qui uxorem habuit *Johannam*, Siciliæ Reginam, Roberti Ducis Calabriæ ac Regis Siciliæ ex filio Carolo neptem & hæredem, quique, obstante licet Romano Pontifice Urbano, post triennii captivitatem, & cædem Johannæ, universa Sicilia & Apulia potitus est, quamvis deinde,
rebus

9

A

Otto

Saxonum Princeps qui German. Regnum sibi delatum recusavit

Henricus Auceps Rex Germanorum

- *Otto M. Imp.*
  - *Otto II. Imp.*
- Henricus Rixosus Dux Bavariæ.
  - Henricus Hezelo Dux Bavar. Gislæ *Conradi*
  - Bruno Comes.
  - Hermannus Comes.

Otto
Saxonum Princeps qui German. Regnum sibi delatum recusavit

Henricus Auceps Rex Germanorum

...o M. Imp. | Henricus Rixosus Dux Bavariæ.

...o II. Imp.

...o III. Imp.

Henricus Hezelo Dux Bavar. Gislæ *Conradi R. Burgund.* maritus. | Bruno Comes. | Hermannus Comes.

Henricus II. Imper. | Bruno Comes | Sifridus

Ludolfus Comes | Otto Dux Bavar. & Saxon.

Ecbertus Comes & Marchio

Gertrudis — Henricus Crassus Northemius.

Lotharius III. Imper. — Rixa

Gertrudis

Azo
Atestinus

Welfus VI. Dux Bavariæ

Ortolfus maritus filiæ *Olaph. R. Normannor.*

Magnus Dux Saxon Billingor. ultimus — Sophia *Geisæ II. R. Ungariæ fil.*

Wulfhildis — Henricus Niger Dux Bavariæ.

Henricus Superbus | Juditha uxor Friderici Ducis Sveviæ.

Fridericus I. Imper.

Henricus VI. Imper. | *Philippus Imper.*

Fridericus II. Imp. | *Conradus IV. Imp.*

Henricus II. R. Angliæ

Henricus Leo — Mechtildis | *Johannes R. Angl.*

Henricus R. Angl. | *Richardus R. Rom. electus*

VValdemarus I. Rex Daniæ.

Henricus Palatinus. | *Otto IV. Imper. Romanor.* | VVilhelmus — Helena

Agnes — Otto VI.

Ludovicus II. Severus filiæ *Rudolphi I. Imp.* maritus

Ludovicus IV. Imper.

Otto Dux primus Br. & Luneb.

Albertus Magnus. | Elisabeth *VVilhelmi Hollandi Imp. uxor.*

Henricus Mirabilis. | Albertus Pinguis

Henricus Junior. | Magnus Pius.

Otto Rex Neapolitanus. | Magnus Torquatus

Fridericus Rom. Imper. electus.

reb
ceſ

Imp
nor
que
ſtor
terr
ctio
mor
reus
bus
pora
rum
Bru
ut d
& Bi
mor
ab A
Frid
logo
noſtr
magn
auth
perat
cum c
perii
Elect
Imper
latan

rebus nimium turbatis, senior ipse, utroque regno cesserit, solo Principatu Tarentino contentus.

XII.

Verum, missis reliquis, de *Friderico*, ejusque in Imperatorem electione nunc agere decrevi, cum illa non tantum propter multas circumstantias, eventumque tristem, valde memorabilis sit, sed à plerisque Historicis, qui Cæsarum res gestas descripserunt, prætermittatur; unde & *D. Præses* nuper in publicis lectionibus historiam ejus ex idoneis & minus obviis monumentis plenius explicuit. *Cuspinianus*, Cæsareus Historicus & orator, in suis de Imperatorum rebus gestis egregiis Commentariis, quando ad illa tempora pervenit, quibus Wenceslao Imperium abrogatum, aliique illi suffecti sunt, non tacet *Fridericum Brunsvicensem*, sed egregia de ejus electione annotat, ut dein videbimus. *Petrus Lambecius* Consiliarius & Bibliothecarius Cæsareus, ante pauos annos demum mortuus, *in addit: ad Diarium Sacr. Itin. Cellensis, ab Augusto nostro Leopoldo I* suscepti p. 286. cum *Fridericum Pulchrum Austriacum* ex Cæsarum Catalogo à multis male excludi demonstrasset, de *Friderico* nostro idem asserit. Verba ipsa ob celeberrimi Viri magnam eruditionem, & in rebus quoque Historicis authoritatem, huc facientia describam: *Catalogo Imperatorum Romanorum non est excludendus, quippe, cum certo constet, si quis secundum constitutionem S. Imperii Romani, quæ Aurea dicitur Bulla, vel ab omnibus Electoribus, vel à majori & potiori eorundem parte in Imperatorem rite eligatur, ipse autem iis consentiendo oblatam S. Imperii commissionem acceptet, & pro Imperatore*

ſe gerens, univerſis, & ſingulis Principibus Electoribus Eccleſiaſticis & Secularibus omnia ipſorum jura, privilegia, dignitates, conſvetudines ſine mora ac contradictione confirmet, hoc facto, etſi ne Germanica quidem adhuc ſubſecuta ſit coronatio, revera tamen illum jam eſſe Imperatorem, ideoq; haut injuria titulo quoq; Imperatoris condecorandum eſſe. Et ne quis objiciat, Imperatorem *Fridericum*, Maximiliani Patrem, (qui, uti communiter vocatur, ipſe quoque ſe *Fridericum Tertium* ſcripſit) hac appellatione tam *Fridericum Auſtriacum*, quàm *Fridericum Brunſvicenſem* ex numero Imperatorum voluiſſe excludere, *Friderici V.* nomine alias inſigniendum, docet, id ipſum factum tantum eſſe, reſpectu Coronationis Pontificæ, quam priores duo *Friderici I. & II,* non autem poſteriores duo, *Fridericus Pulcher* & *Fridericus Brunſvicenſis*, ipſe autem tertio loco conſecutus ſit.

XIV.

Fridericus autem, de cujus nunc electione & cæde dicemus, Patrem habuit Magnum Torquatum, reliquosque majores, qui in tabula ſuperiori deſignantur. Id quod quidem ex noſtris monumentis certiſſimum eſt; ut facile pateat, aliud egiſſe Virum longe doctiſſimum *C. A. Rupertum in obſerv. ad Synopſin Beſoldi. p. 704.* Recte quidem ibi caſtigat *Beſoldum*, quod *Fridericum* legitimum Principem in Synopſi minori omiſerit, & contra nominaverit Judocum Barbatum Marchionem Brandenburgenſem, quem Moguntinus & Colonienſis Cæſarem quidem dixerint, ſed conſilio inani: in genealogia tamen *Friderici* errat, dum eum Henrici Palatini, qui Ottonem IV. Imp. fratrem habuit,

buit, *trinepotem* vocat, Henricus enim Palatinus ille filios non habuit, ejus vero frater Wilhelmus Craſſus dictus, familiam propagavit, *Friderici* tritavus.

XV.

Pater ejus Magnus, Junior, Torquatus dictus, uxorem duxerat Catharinam, Waldemari, Marchionis Brandenburgici, filiam, ex qua, præter quinque filias, illuſtribus omnes matrimoniis elocatas, quatuor filios ſuſcepit, *Fridericum*, de quo nunc agimus, *Bernhardum*, *Henricum* & *Ottonem*, ex quibus cum *Otto*, Epiſcopus primò Verdenſis, dein Bremenſis, ob religionem uxorem non duxiſſet, *Fridericus* quoque prolem maſculam non haberet, *Bernhardus* & *Henricus* familiam sereniſſimam propagarunt, ~~*Bernhardus*~~ quidem conditor illius Lineæ, quæ in *Friderico Ulrico* an. hujus ſeculi 34. deſiit, ~~*Henricus*~~ vero alterius, quæ hodieque in omnibus Ducibus Brunſvicenſibus & Lynæburgenſibus floret.

XVI.

Erant autem tum difficilia tempora, & Magnus Torquatus toto regiminis ſuæ curſu plurimis erat turbis implicitus, imprimis propter Ducatum Lynæburgenſem, quem poſt mortem Wilhelmi Ducis ſine maſculo hærede ad ſe pertinere judicabat, occupante illum, uxoris Eliſabethæ, Wilhelmi filiæ, nomine Alberto Duce Saxoniæ & Angariæ, cui favit Imperator Carolus IV. eique tandem, Magno Torquato proſcripto, Ducatum Lynæburgenſem in feudum contulit. Mortuo autem Magno Torquato, Albertus Dux modo dictus viduam ejus Catharinam duxit, unde, mortuo Vitrico, à Wenceslao Saxoniæ Duce, Ly-

næburgensem Ducatum occupante, non pauca perpeſſi ſunt filii. Favit tamen fortuna, ut confœderatos contra ſe Principes Fridericus cum Fratre ſuo Henrico memorabili prælio Winſenæ ad Alleram vinceret, multis captis, quibusdam occiſis, in quo prælio Urbs Brunſvicenſis auxiliares copias & commeatum ſubmiſit, fidelemque operam Friderico Domino ſuo præſtitit, victoriæ memoriâ etiam lapidi templi Diſcalceatorum in urbe ſua inciſa. Impetrata autem eſt anno 1388. die corporis Chriſti.

XVII.

Quos tamen bellum ad pacem ducere non poterat Principes, eos tandem amica conjugia ſibi iterum conciliarunt. Duas enim Wenceslai Ducis Saxoniæ & Electoris ſorores, Annam Fridericus, Margaretam Bernhardus uxores duxerunt, & ita Ducatus Lynæburgenſis ad ſuos veteres Dominos, poſt ſeptendecim annorum intervallum, rediit.

XIIX.

Sæpius verò etiam aliàs inſignis fortitudinis ſpecimina ediderat *Fridericus*, recuperato feliciter Wolfenbuttelo ann 1384. redactis in ordinem Nobilibus in Epiſcopatu Hildeſienſi, interpoſita etiam alibi auctoritate ſua ad ſopiendas lites inter Dominos de Heldrungen & urbem Erfortenſem obortas. Ut ita rei militaris, prudentiæ & juſtitiæ inſignis fama de Friderico paſſim in Imperio creſceret, illique toti moderando dignus à multis judicaretur.

XIX.

Accidit, ut Wenceslai ignavi Imperatoris pertœſi tandem Principes, *propter indecentes ac deteſtabiles ejus*

ejus in imperando mores ac actiones, *nec non Ecclesiæ orbisq; Christiani defectus*, *incommoda atq; dissidia*, *gravissimas item membrorum sacri imperii avulsiones, diminutionesq; contra nominis sui dignitatem damnosè factas fieriq; permissas* (verba ipsissima Johannis Archiepiscopi Moguntini in sententia exauctorationis & privationis Wenceslai *ap. Christianum Urstisium Histor. German. part. 2. in fine*) de illo sæpius monito, correctionemq; non moliente, exauctorando cogitarent, despicientes, quem alium tantæ parem rei eligerent. *Commoverant se iterum fata Germaniæ* (inquit eleganter celeberrimus *Bœclerus* in incomparabili Panegyrico, Serenissimo gloriosæ memoriæ AUGUSTO Duci Brunsvic. & Lunæb. Germaniæ Nestori ante triginta octo annos scripto) *& ruebat imperium super Imperatorem, cum è Magni Torquati sobole Fridericus ille, cunctis ingenii dotibus, animiq; artibus eminentissimus Princeps, unus maximè visus est idoneus, qui pollutam Wenceslai probris Rempublicam pristino nitori vindicaret.*

XX.

Agendum autem est de hac Electione Friderici tanto accuratius, quantò vulgò indiligentius ab Historicis proponitur, multique illam plane omittunt, Rupertinæ electionis, quæ postea facta est, tantum ad annum illum 1400. memores. In eo tamen omnes, qui ejus meminerunt, concordes sunt, factam esse *Francofurti* ab Electoribus in conventu celebri non Eorum tantum, sed aliorum quoq; Principum, & quidem *Mense Majo*. Ex quo quidem statim patet, non satis distinctè rem proponere, qui ita eam narrant, ac si Wences-

Wenceslao deposito subrogatus sit Fridericus. Solemnis enim illa depositio Wenceslai per Moguntinum demum publicata est mensis Augusti 20. die, cum Electio *Friderici* ad Majum Mensem pertineat. *Quæsiverunt scilicet*, ut verbis utar *Gobelini Personæ*, illis temporibus ferè coævi, *qui posset & vellet contra Wenceslaum regnum vindicare, defendere & reformare*, ipsum verò Wenceslaum nondum exauctoraverant.

XXI.

Jam autem diu ante Principes Electores diversis ac mutuis literis Imperii res diligentius discusserant, pluresque deliberationes inter se habuerant, ut recte notat *Cuspinianus:* meminitque etiam *singularium tractatuum plurimorum* Gobelinus: cum tandem missis literis Principes quoque alios convocarunt. At de illa convocatione valde notabile est, quod habet *Cuspinianus:* scilicet, eam non esse factam à Moguntino Archiepiscopo & Electore, sed à Ruperto Palatino, qui, ut nascenti occurreret calamitati, ex officio suo imperii Principes ad publica convocarit comitia. *Nondum enim, inquit, Aurea Bulla Caroli firmata erat, qua hodie Electores in convocandis Principibus utuntur, qua Moguntinus, defuncto Cæsare, pro novo substituendo, imperii proceres accersit.* Est autem magna apud me authoritas *Cuspiniani*, toties Oratoris Cæsarei, & rerum Imperii periti, ideoque negare equidem hoc nec ausim, nec velim: eodem tamen anno eundem Moguntinum Archiepiscopum sui officii, juxta præscriptum Aureæ bullæ, satis fuisse memorem, docet sententia exauctorationis Wenceslai abipso publicata, cujus

jus ante memini, ubi *sufficienter exoratos coëlectores* id est convocatos, narrat.

XXII.

Interim ex Electoribus constat in comitiis fuisse, præter Johannem Archiepiscopum Moguntinum, Rupertum Palatinum, & Rudolphum Electorem Saxoniæ: de aliis tacent Annales. Adfuerunt præterea alii multi Principes Imperii, cum solemnia essent comitia. Quod si supponimus, omnes illos, qui Friderici, cum Francofurto redux ad Frislariam occideretur, Comites nominantur, Comitiis quoque Francofortensibus interfuisse, præter Fridericum, Bernhardum Ducem Brunswicensem, fratrem ejus, Conradum Episcopum Verdensem, Sigismundum Principem Anhaltinum, Comites de Barby, de Scrapelau, de Honsteine, de Schwartzenborg ab Historicis seu Annalistis nostris memorari invenio.

XXIII.

Fridericum igitur ipsum his Comitiis interfuisse certum est, ut de salute publica Imperii una cum aliis consultaret. Unde in Rythmis vulgatis & à Cuspiniano quoque productis, *pro Republica Francofurt. pervenisse* scribitur: ut nesciam, quid in mentem venerit Historico rerum Saxonicarum celebri, Alberto Crantzio, quando Saxoniæ suæ lib. x. c. 9. primò narrat, *Robertum* Ducem Bavariæ, Electoribus Imperii Francofordiæ congregatis, Wenceslao deplorato & destituto, in Regem Romanorum esse electum, & dein addit, *ad hujus Principis* (sc. Ruperti) *salutationem ascendisse Fridericum Ducem Brunsvic.* Errat enim graviter, quamvis sequaces habeat, *Browerumq; Annal. Trever. l. 18. p. 269.* aliosque in errorem induxerit; Francofurtensia namque Comitia Mense Majo ha-

bita fuerunt anno 1400. & in iis non Rupertus in Regem electus est, sed Fridericus, & quidem die Urbani: postea sententia Exauctorationis Wenceslai pronunciata est sub castro Lonstein ad Rhenum d. 20 Mensis Augusti, cui subscripsit Rupertus, tandemque die Bartholomæi, id est 24. Augusti, ut habet vetus Chronicon Coloniense, electus est Rupertus, mortuo jam dudum Friderico, ut ad illum salutandum accedere non potuerit. Id quod discere *Cranzius*, si non aliunde, ex *Gobelino* potuisset, quem sequi alias non infrequenter solet.

XXIV.

In Francofurtensibus igitur Comitiis electus est *Fridericus*, ab iis, in quorum manu Electionis negotium erat, quamvis deinde publicatio non facta, sive quod nondum exauctoratus esset publico decreto Wenceslaus, sive, quod publicationem impediret Moguntinus Elector. *Cuspinianus* diserte scribit *designatum esse Regem. Chronicon Saxonicum vetus*, quod vernacula lingua incerto auctore Moguntiæ a. 92. seculi decimi quinti publicatum est, ineptè vero deinde Magdeburgi versum & editum, quod *vulgaris & picturatæ Saxonum historiæ* nomine citat *Paullus Langius in Chron. Citicensi. in princ.* Chronicon illud, inquam, electionem *Friderici* factam, diserte asserit, publicationem vero impeditam à Moguntino Electore odio erga Fridericum: unde factum, ut quidam Annalistæ prætereant planè hanc *Friderici* electionem, & *Gobelinus Persona* quoque *Electionis negotium non plenum pro tunc sortitum effectum, & in diem alium fuisse*

iſſe prorogatum ſcribat, Principibus à ſe invicem diſcedentibus.

XXV.

Diſceſſit igitur *Fridericus* quoque, ampliſſimo Comitatu, *reverſurus ad coronationem*, ut habet *Cuſpinianus*. Ex quibus Principes Comitesque, juxta Annalium ductum, jam tum ſupra *th. xx.* numeravi, quibus plures alios ſplendoris & miniſterii cauſa adjunctos fuiſſe, nullum eſt dubium. *Autor* der Waldeckiſchen Ehren-Rettung *part. 1. c. 7.* ex antiquo Diario nongentos & triginta equites in comitatu illo fuiſſe refert.

XXVI.

Factum autem eſt, ut hi in via publica violenta manu invaderentur ab aliis inopinatò, & partim captivarentur, partim occiderentur; quod ultimum *Friderico* quoque contigit. Locus invaſionis & cædis collocatur in Haſſia, *haud longè à Frislaria*, aut, ut alii loquuntur, *inter Amsbrun & Frislar*, vel *ad parvum pagum Engelis, non longe à Frislar, in territorio Haßiaco in planitie:* ubi in ipſo loco cædis *Friderici* erectam fuiſſe *altam crucem lapideam*, notat Chronicon Haſſiæ p. 221.

XXVII.

Diem infelicis caſus exprimunt *Engelhuſius*, *Chronicon Saxonicum vernaculum*, aliique, diem ſcilicet Bonifacii, *Vigiliam Pentecoſtes*, *v. Junii*, & adducit eo nomine hos Rythmos *Engelhuſius*.

Eſt morti deditus de Brunſwig Dux Fridericus,
Vigilia feſti pentaq; die Bonifaci.

XXIIX.

Autores hujus invaſionis memorantur diverſi, ex quibus alii conſilium dederint, ipſi abſentes; alii armata manu invaſerint; alius denique cædem ipſam Friderici peregerit. Quæ omnia diſtinctè conſiderabo, &, quid pro innocentia illorum à nonnullis adducatur, in medium proferam, & examinabo.

XXIX.

Conſilii dati nomine male apud omnes penè illorum temporum ſcriptores audit *Johannes*, Archiepiſcopus & Elector Moguntinus. Filius is erat Adolphi Comitis de Naſſau, ex Anna, Friderici V. Comitis Norimbergenſis filia, in quartum jam annum Archiepiſcopus Moguntinus, quam eandem dignitatem patruus quoque ejus Gerlacus habuerat. Suſpectus autem non vulgo tantum fuit, unde varii in eum verſus, & in totam Moguntiam (quos *Cuſpinianus* aliique habent) jactati; ſed tantum quoque apud Friderici fratres ſuſpicio illa pondus habuit, ut gravi bello, de quo deinde, eum peterent, omnibusque modis ſe purgare, & innocentiam ſuam probare teneretur. Et verò Henricus Comes Waldeccius, quem invaſorem fuiſſe deinde docebitur, tum temporis Moguntino à conſiliis erat, & arci Ruſteberg ab eo præfectus, ſeu arcis illius advocatus, ut eſt apud *Gobelinum*, qui ibi ſcribit, Waldeccium aſſeruiſſe, *ſe de mandato ejus (Moguntini) hoc feciſſe.*

XXX.

Solus, quod ſciam, Crantzius l. c. generalius loquitur; *Eccleſiaſticos*, inquit, *Principes rei fuiſſe conſcios*, deinde tamen & ipſe Moguntinum ſolum Archiepiſco-

chiepiſcopum nominat, & accuſatum refert. Addunt vero ſcriptores, veteres inimicitias interceſſiſſe inter hunc Archiepiſcopum & Fridericum, quo nomine etiam electioni hujus ille obſtiterit, id quod *Chronicon Saxonicum* narrat. Quales tamen inimicitiæ fuerint, & unde, nemo addit, ideoque *Crantzius* in antiqua tempora regreditur, cum Principum animi diu memores injuriarum ſint, putatque, Johannem Archiepiſcopum voluiſſe vindicare Gerardum Archiepiſcopum Moguntinum, quem Albertus Dux Brunſvicenſis, proavus Friderici, captivum tenuit, nec, niſi magno ære numerato, dimiſit.

XXXI.

At verò ab aliis defenditur, excuſaturque Moguntinus, imprimis à *Nicolao Serrario Rer. Moguntiac. l. v. p. 868.* qui tribus argumentis utitur. Primò enim ex MSto libro, Johannem ſolemne jusjurandū præſtitiſſe, cujus utiq; in occultis criminibus purgandis magna vis ſit, ſcribit: quod coram Principibus factum *Gobelinus* notat. Deinde ipſos illos, qui cædis comperti, Waldeccium, alioſque, de innocentia illius teſtari, in cujus fidem tabulas ex Moguntino Archivo producit. Denique à judicis ipſius, Ruperti Imperatoris, ſententia, quam Norimbergæ anno 1403. Sabbato poſt beatæ virginis purificationem, in ſontes tulerit, argumentum ſumit. Illas tamen tabulas, eodem in Archivo extantes, non producit, quod optandum ſuiſſet.

XXXII.

Cogor igitur hæc ſuo loco relinquere, & *Serrario*

 hacte-

hactenus fidem habere: quamvis non temerè persvadere mihi possim, *Friderici* fratres sine omni causa, ex sola suspicione Moguntini terras, quod dein narrabitur, invasisse. Nec tamen admittere etiam possum, quod *Joh. Bange in Chronic. Thuring.* ad ann. 1401. scribit, Fratres Friderici invasisse terras Moguntini, ea de causa, quod fratris eorum Friderici electionem in Cæsarem impedivisset.

XXXIII.

Doctissimus *Autor* der Gräflichen Waldeckischen Ehren-Rettung *p. 1. c.* 7. provocat ad litteras Archiepiscopi Moguntini, datas anno 1400, dominica proxima ante diem B. Margaretæ, quibus Waldeccius propter hoc factum Archiepiscopo reconcilietur, unde colligit, Archiepiscopi jussu Waldeccium id non fecisse. Verum, tabulis ipsis non productis, judicium suspendo.

XXXIV.

De Waldeccio Comite res certa est. Fuit is Henricus, Henrici, Ferrei dicti, filius, Ottonis nepos, Henrici pronepos, qui uxorem habuit Elisabetham Bergensem. Et hic quidem non inter consiliarios, sed ipsos aggressores collocatur. Nec negavit factum, uti patet ex iis tabulis, quibus à Rudolpho Electore Saxoniæ, Balthasare itidem, & Friderico Landgrafiis Thuringiæ, & Marchionibus Misniæ veniam impetravit, publicatis in der Gräfl. Waldeck. Ehren-Rettung N. 17. 18. aliis item tabulis; quibus Archiepiscopum Moguntinum absolvunt ab hac cæde, editis à *Nicol. Serrario* libr. jam tum citato.

XXXV. Nec

XXXV.

Nec tamen Historici ullam privatam adducunt causam, quare Waldeccius Comes illam invasionem fecerit, nisi quod instinctu, seu jussu, Moguntini Archiepiscopi, cujus arci Rostenberg tum præerat, fecisse, plerique memorent. At illud jam dubium reddidimus. Juxta Annalistas igitur nullam causam habuerit.

XXXVI.

Solus doctissimus *Autor Apologiæ Waldeccianæ* sæpius memoratæ aliam causam gravem probabiliter adducit. Scilicet, ex Ottone Duce Brunsv. & Lynæb. & conjuge ejus Margareta Meclenburgica natam filiam Mechtildin anno 33. seculi decimi quarti Henrico Comiti Waldeccensi conjugem datam: Hinc jus sibi ad Ducatum Lynæburgensem arrogasse, &, mortuo Duce Ottone, Comites Henricum modo dictum, filiumque & nepotem, Ottonem & Henricum, jus suum contra Wilhelmum, successorem & possessorem Ducatus Lynæburgensis, apud Carolum IV. Imp. ursisse, eo eventu, ut per Decreta Actores, Comites Waldeccii, in Ducis Wilhelmi terras ratione centum millium Marcarum argenti puri immissionem impetrarent, subsecuta deinde proscriptione Ducis Wilhelmi. Enata postea, Wilhelmo mortuo, de successione lite inter Duces Brunsvicenses & Saxoniæ Angariæq;, cum Comites Waldeccii jus suum persequi propterea non possent, de capiendis adversariis, diffidatione præmissa, consilia agitasse, & hinc ortam illam tristem *Friderici* cædem. Ex quibus modo memoratus eruditus *Autor Apologiæ* deinde deducit, fuisse apertum

tum prælium, non verò insidias: idque probat ratione causæ, temporum, situs & loci, confligentium cohortium, & tandem animi & intentionis.

XXXVII.

Et priora quidem illa recte se habent, nostrisque etiam Annalibus non ignotum est, Prætensionem à Comitibus Waldeccensibus in Ducatum Lynæburgensem propter illam Mechtildim factam esse. An tamen illa invasio hoc nomine, & ratione temporum, satis excusari possit, & cur illum Illustrem cœtum, cum quo toto lites non erant, invaserint, nunc non disputo: sufficiat, Henricum Waldeccium Comitem hujus invasionis autorem esse, omnibus fatentibus.

XXXIIX.

Sed memorantur præterea alii, qui *Fridericum*, ejusq; Comites invaserint, cædemq; ipsam patrarint, nempe *Fridericus Hartingshusius* & *Cunomannus Falckoburgius*, milites seu Equites aurati. *Leerbek in Chron. Schaumb.* ad ann. 1400. *impios castrenses* de Padberge nominat, qui an iidem sint, cum modo dictis, an diversi, nescio. Fuisse autem non parvam multitudinem illorum, inde est conjicere, quoniam ab adversa parte millenarium ferè numerum implerunt, illi autem superiores fuerunt, & hos captivarunt.

XXXIX.

Pugna ipsa vehemens fuisse scribitur, fortiter pugnantibus & contra invasores se defendentibus Principibus, cum suis. Rudolphus Elector Saxoniæ, filius Wenceslai, cujus sororii Duces Fridericus & Bernhardns, captus est, cum prius vulneratus fuisset. Conradus

dus Soltau Episcopus Verdensis, princeps doctissimus, & S. *Theologiæ Doctor*, ut *Engelhusius* notat, itidem captus est. Non pauci quoque alii capti sunt, usque ad quadringentos. Sigismundus Princeps Anhaltinus, aliquot aggressoribus sua manu jugulatis, evasit: At fortissimus Princeps *Fridericus*, cum se dedere hostibus nollet, transfossus est gladio, & quidem à dicto *Friderico Härtinghusio*, quod disertè notat *Chronicon Saxonicum*, aliique.

XL.

Ita periit magno cum luctu omnium comitum suorum optimus Princeps, estque à suis è loco cædis deportatus in Monasterium Wibbrechtshusanum, ibique corpus, more apud Principes recepto, exenteratum, & exempta viscera in Choro ante summum altare, in terram recondita, & singulari lapide tecta sunt. Inventa ibi fuit ante plures annos lamina ex orichalco, in qua duo Leopardi, Ducis insignia, in qua hæ etiam litteræ legi adhuc potuerunt. *A. M CCCC. Fridericus Dux Brunsvicensis.* Deportatum tamen deinde reliquum corpus Brunsvigam, ibique in Cathedrali Ecclesia sepultum, quod itidem notat *Chronicon Saxonicum vetus.*

XLI.

Quid reliquis factum sit, non satis accuratè à scriptoribus annotatur. Dimissos tamen omnes è captivitate sua ab Henrico Waldeccio, spoliis restitutis, notat *Gobelinus*, & cum eo alii. Et tum, quando è captivitate demissi, videntur tabulæ illæ datæ à Rudolpho ipso, Balthasare item, & Friderico, Landgrafiis Thuringiæ & Marchionibus Misniæ, Sigismun-

gismundo quoque & Alberto Principibus Anhaltinis, in quibus Henricus Comes Waldeccius, Fridericus Hartinghusius, Cunomannus Falckenburgius & reliqui consortes, venia accepta, plene reconciliantur, productis in *Apologia Waldecciana* sæpius citara N. 17. & 18.

XLII.

Non tamen idcirco statim etiam cum Ducibus Brunsvicensibus, *Friderici* occisi fratribus, res transacta est, ipsumque factum mansit impunitum. Jam tum enim supra memini, Rupertum Imperatorem inquisitionem instituisse, Archiepiscopumque Moguntinum coactum se juramento purgare, alios etiam Moguntinum purgasse, & tandem Norimbergæ ann. 1403. triennio ferè post factam cædem, sententiam à judice Cæsare in sontes esse pronunciatam. Quæ si ex Archivo Moguntino à *Serrario*, qui ibi extare scribit, producta fuisset, de multis nos erudiisset, quæ nunc ignorare cogimur.

XLIII.

Autor quidem *Apologiæ citatus*, probare quoque vult, inter Serenissimam Domum Brunsvicensem & Waldeccensem rem esse compositam, ex eo, quod deinde Albertus & Philippus Duces Brunsvicenses uxores ex Illustri Domo Comitum Waldecciorum sibi asciverint; Id tamen post sexaginta amplius annos factum est demum. Neque verò quisquam negare potest, compositam esse deinde rem omnem, interveniente imprimis Cæsarea sententia: at tribus & amplius integris annis post mortem *Friderici*, Fratres ejus, Duces Brunsvic. & Lynæb., Henricus imprimis

mis,

mis, cum aliis confœderatis Principibus, bellum grave cum Moguntino Archiepiscopo & Comite Waldeccio gesserunt, aggressoresque persecuti sunt, necem fratris ulturi. De quo bello, cum Annales nostri pleni sint, ego quoque nonnulla hic addam.

XLIV.

Scilicet altero post cædem factam anno, Henricus Dux Brunsvicensis, Friderici frater, magnum exercitum coegit, in quo tredecim millia armatorum fuisse notat Engelhusius. Confœderati autem cum ipso erant, & copias suas cum eo conjunxerant, præter Fratres, Ducem Bernhardum & Ottonem Episcopum Bremensem, (non Hildesheimensem, ut male *Cuspinianus.*) Hermannus Hassiæ Landgrafius, & *fere omnes Duces, Comites & Barones Saxoniæ,* ut inquit *Gobelinus.* Ottonem Ducem de Leina, ex eadem familia, adfuisse, Crantzius scribit *l. 10. Sax. 20.* Qui urbis Heiligenstadii ad Geisledæ & Leinæ fluenta obsidio inter fuerint, eorum distincta memoria servatur in versibus, productis à *Cl. Gudenio histor. Erfurt. l. 2. p. 127.*

De Brunsvik Henrich Dux, Otto Princeps illustris,
Herman Hassorum, Balthasar Princeps Thuringorum,
Marchio de Missen Wilhelmus cum sua turma,
Anhalt, Mansfelt, Reinstein, Querfurt, Gleichen, quoq; Honstein,
Alii quamplures hanc urbem circumvallantes.

Cum autem variæ & diversæ fuerint expeditiones, qui quolibet tempore adfuerint, distinctè dicere non possum, continuato per aliquot annos bello. Unus, quod sciam, *Engelhusius* adfuisse quoque Henrico memorat *Regem Sveciæ*, quem Albertum, Ducem Meclenburgensem, fuisse arbitror. Quamvis enim hujus expeditionis tempore Rex Sveciæ fuerit Ericus Pomeranus, tamen Albertus Meclenburgicus, qui quondam Rex Sveciæ fuerat, & à Margareta Regina eo exclusus, isto nomine regio adhuc appellabatur. Tanto autem similius vero est, Albertum hunc indigitari ab Engelhusio, quoniam is *Friderici* sororem, Magni Torquati filiam, Helenam, uxorem duxerat. *Cl. Spenerus* enim corrigendus hic est, quando Albertum Sveciæ Regem jam ann. 1394. obiisse scribit *Sylloge Genealog. p. 712.* cum ejus codicillos duos anno 1409. datos adhuc referat *Isaac. Pontanus. hist.* Dan. *p. 537.* satisque constet, eum diutius adhuc vitam produxisse.

XLV.

Vis autem belli illius incubuit in Moguntinum & Waldeccium, quorum terræ vastatæ sunt. Cuspinianus paucis: *Moguntinos ferro & igne vastavit (Henricus) ut etiam hodie cernantur ruinæ:* Videtur autem magnus ille exercitus, qui prima vice irrupit, propter commeatus inopiam, non potuisse ibi subsistere, ideoque dilapsus esse, quod notant *Engelhusius* & *Gobelinus. Chronicon Saxonic. vernaculum* addit, Principes cum exercitu suo expectasse Moguntinum, qui se venturum sæpius significaverat, non

venisse

veniſſe autem, & ita Principes ſe & ſua conſumpſiſſe.

XLVI.

Redintegrarunt autem ſequentibus annis bellum, notatque ad ann. 1403. *Gobelinus*, illud perſeveraſſe inter Henricum Ducem de Luneborg & Landgrafium Haſſiæ ab una, Archiepiſcopum verò Moguntinum ab altera parte, & *Principes caſtra quædam ipſius Archiepiſcopi potenter cepiſſe, nec illum valuiſſe eis reſiſtere.* Obſeſſio autem urbis Heiligenſtadii, de qua pluribus agit *Gudenus* l. c. refertur ad ann. 1404.

XLVII.

Interim, promulgata Cæſaris Ruperti in ſontes ſententia, tandem videntur animi pacati, & diſceſſiſſe quoque Principes, cum belli ſumtibus nimium gravarentur. *Chronicon* enim *Saxonicum vernaculum*, & ex eo alii, Duces Brunſvicenſes magno ære propter hoc bellum gravatos fuiſſe memorant, & oppignoraſſe tum Senatui Brunſvicenſi arces & præfecturas nonnullas, & quidem Aſſeburg, inque ipſa urbe Monetam & partes urbis, **Oldewick un Sack**, ut habent ipſa verba vernacula.

XLVIII.

Quomodo res tranſacta ſit, & quibus conditionibus pax facta, non referunt Annales. *Nicolaus Serrarius* quoque ex Archivo Moguntino noluit producere ſententiam Cæſaris in ſontes latam, ideoque qui & quomodo condemnati ſint, & cui ſupplicio deſtinati, ignorare cogimur. *Hartingshuſium* quidem, à quo occiſum eſſe *Fridericum* dixi, tandem captum

 eſſe

esse ab Henrico Duce, & dissectum in quatuor partes rotæ totidem in locis impositum. (**un leyt en leggen up veer ende up ein rad**) scribit *Chronicon Saxonicum vetus* vernaculum picturatum, quod sæpe citavimus, & illius solius fide videntur id referre, quotquot referunt. Dubites tamen fortassis hac de re. Nam cum arcem Gebeldehusen, in qua erant, qui occiderant *Fridericum*, occupassent Principes, illi evasisse memorantur à *Crantzio* aliisque: & *Autor Apologiæ Waldeccianæ* illum *Hartinghusium* diu deinde in ministerio Comitis Waldeccii fuisse, ex Cassellano quoque Chronico probare nititur.

LLIX.

Et ita quidem se habet optimi Ducis *Friderici* historia, uti ex Annalibus colligere illam potui. Laudant Principem omnes à virtute bellica & prudentia, justitiæque amore. *Cuspinianus* scribit, *omnino dignum* fuisse, *qui imperii habenas tractaret, bellicosum & prudentem*, nec minus *Albertus Crantzius Saxon. l. 10. c. 19.* vocat *optimum & sensatissimum Principem, & qui multo labore ad justitiam & pacem contenderit, dignissimum imperio.* Ut facile hinc æstimari possit, quanto cum damno publico, quantoque luctu, non suorum tantum, cognatæque gentis, mortuus sit, cum etiam tam multi Principes illius necis vindicandæ causa coadunati per plures annos bellum gesserint.

L.

Et verò dolendum, tantum Principem mortuum quoque sine masculis hæredibus. Uxorem, ut supra jam tum innui, cum alio respectu, tum pacis cum vicina Illustri Domo Saxonica, redintegrandæ causa,

An

Annam duxit, filiam Wenceslai ducis Saxoniæ, quæ ab ipso vidua relicta, dein Balthaſari Landgrafio Thuringiæ Ann, 1404. nupſit, cum qua non quidem infœcundum conjugium habuit, filias tamen tantum duas ſuſcepit, *Annam* & *Eliſabetham*.

LI.

Annam Fridericus ſenior, Dux Auſtriæ, Comes Tirolis, mortua prima uxore Eliſabetha, Ruperti Cæſaris filia, copulari ſibi fecit, ex eaque ſuſtulit Sigismundum Archiducem Auſtriæ, Wolfgangum, Margaritam & Hedewigen: cum quibus omnibus liberis ſuis in Monaſterio Stams ſepultam, notat *Cuſpinianus*, qui *omnium ætatis ſuæ religioſiſſimam mulierem fuiſſe* ſcribit, uti à mira pulcritudine non ſatis eam commendare poſſunt Annales. Altera *Eliſabetha* Comiti de Schwartzburg, quem alii Henricum, *Cuſpinianus* Guntherum nominat, matrimonio juncta plures ipſi liberos peperit.

F I N I S.

Corollaria.

I. Jus Regaliæ, ſeu Jus Regium in Vacantium Eccleſiarum reditus & proventus (de cujus extenſione hodie Chriſtianiſſimus Rex cum Pontifice Rom. diſputat) etiam olim habuiſſe Imperatores noſtros, patet ex Renunciationibus, quas facere, urgentibus Pontificibus, coacti ſunt. Fridericus II. inter initia quidem Imperii in Bulla Aurea, A. 1213. in gratiam Innocentii III Papæ, Tutoris & Protectoris ſui, data, profitetur, ſe dimittere abuſum illum & refutare, quem in occupandis bonis vacan-

tium

tium Ecclesiarum Antecessores consveverint committere. *Idem tamen deinde, A 1238, aliter animatus fuit, aliterq; etiam Principes Imperii senserunt. In Diplomate enim ejusdem Friderici II. dato Cremonæ anno memorato habetur, quod* in Curia, dictante sententia Principum, *sit obtentum*, quod quilibet Imperator vacantibus Ecclesiis omnia usque ad eorundem electionem habere, donec electus ab eo regalia accipiat, *debeat. At nihilominus postea A. 1275. Rudolphus I. Imp. confirmatione à Pontifice impetratâ, iisdem, quibus Fridericus II, verbis renunciare juri illi, & abusum appellare coactus est, datis litteris Lausannæ anno dicto. Mirum vero est, eodem tempore Reges Galliæ & Angliæ hocjus Regaliæ exercuisse, Pontificibus non contradicentibus; solis tantum Imperatoribus nostris, tam de aliis, quam de hoc jure tantas lites esse motas à Romanis Pontificibus. Imò, cum maximis animorum motibus collisi inter se essent Bonifacius VIII. & Philippus Galliæ Rex, non tamen ipsum usum improbavit Papa, sed abusum tantum, quod scilicet Rex reditus illos* non moderatè percipiat, sed immoderatè consumat, *ut patet ex ipsis Bonifacii litteris è Bibliotheca Cardinalis Balnei editis, proposita deinde in Articulis Pacis moderatione quadam. In Germanico vero Imperio sublatum in totum jus illud voluerunt Pontifices.*

II. Ludovicus Maimburgius, *nuperus* Historiæ de Lapsu Imperii *scriptor, ubi* cap. v. *de Ottone IV. ex Brunsvic. & Lynæb. Ducum Serenißima Domo Imperatore agit, non in omnibus veritatem assequitur, quam discere potuisset ex Apologia pro optimo Imperatore ante annos sexaginta edita.*

Erratum. th. xv. lin. 10. pro *Bernhardus* l. *Henricus* lin. 12. pro *Henricus* l. *Bernhardus.*